

la reprezentațiile artiștilor amatori (un spectacol de brigadă artistică, o piesă într-un act și un montaj literar), apoi, au urmărit un montaj artistic în interpretarea colectivului Teatrului popular din Slănic Moldova. Comitent, pe scena Teatrului Dramatic „Bacău” din Bacău, a avut loc un spectacol realizat de clasele de teatru ale Școlii populare de artă din Bacău, în colaborare cu artiștii amatori din comuna Mărgineni, cu formațiile Combinatului de îngrășăminte chimice, Centrului de calcul, Liceului economic, Fabricii de confecții și Întreprinderii de mașini-unelte. Aceste vizionări, încheiate, toate, prin discuții la obiect între artiștii amatori și participanții la colocviu, s-au răsfrânt util în dezbaterile comune, problemele teatrului de amatori și raporturile acestuia cu critica dramatică devenind, astfel, un capitol de seamă pe agenda lucrărilor. S-au subliniat, în această ordine de idei, bogatele tradiții existente în teatrul nostru și, firește, în exerci-

tarea criticii, legate de colaborarea dintre artiștii profesioniști și amatori; s-au amintit inițiativele mai vechi, care au pus bazele democratizării teatrului și făuririi noii noastre culturi.

În noua fază de dezvoltare a mișcării artistice de amatori, și sarcinile criticii dramatice sînt, azi, calitativ noi. Li revine criticii dramatice misiunea de a sesiza și respinge formele vetuste, perimate, ale colaborării dintre profesioniști și amatori, manifestările formale, rutiniere, de a pleda cu autoritate pentru ridicarea nivelului artistic al creației de masă.

A cincea ediție a Întilnirii republicane a criticilor dramatice a demonstrat concret necesitatea extinderii activității critice și a implicării responsabile a slujitorilor ei în îndeplinirea Programului de măsuri în domeniul activității ideologice, politice și cultural-educative.

M.I.

■ C. ISAC

Victor Ion Popa despre teatrul de amatori

Trăind și afirmându-se la nivelul societății, în întregul ei, teatrul profesionist se întîlnește cu teatrul de amatori pe multe din coordonatele activității sale. Punte de legătură cu publicul de toate categoriile, rezervă inepuizabilă de cadre, teatrul de amatori este unul din importantele mijloace de exprimare a talentului colectiv și individual. El răspunde unei cerințe naturale de comunicare pe calea artei și continuă un străvechi depozit de teatru, păstrat de-a lungul timpului. Înclinației de a arăta, prin conflict și dialog, gîndurile și atitudinile proprii îi urmează chemarea morală de a polemiza cu rătășițele trecutului și cu tarele de caracter. Extinderea masivă a teatrului de amatori, una dintre consecințele firești ale politicii de emulație culturală, în societatea noastră de azi, a ridicat această activitate la rangul unui fenomen de masă. Competițiile și înclînirile au relevat, aproape de fiecare dată, un potențial creator care a depășit sfera teatrului de amatori propriu-zis, înscriindu-se în perimetrul artei autentice.

A evoca, în această fertilă împrejurare, tradițiile de cultură ce s-au identificat, în teatrul de amatori ca și în creația populară, în general, cu punctele de reper ale spiritualității întregului popor, este și

potrivit și necesar. Cărturari și artiști de seamă și-au îndreptat, și în trecut, atenția către înjgheburile teatrale — cite se aflau — de la orașe și sate, încercînd să surprindă scînteia talentului autentic, să îndrume teatrul de amatori către izvoarele artei adevărate.

La Victor Ion Popa, rivna cu care s-a ocupat, teoretic și practic, de teatrul de amatori, provine, mai cu seamă, dintr-o vocație pentru cultura de masă; inițiativele sale de răsunset — „Luna Bucureștilor”, Muzeul satului, teatrul radiofonic — contribuțiile sale la realizarea unui teatru muncitoresc și a unui teatru pentru copii, îndrumările cu valoare practică imediată adresate artiștilor amatori, îl așază printre cei mai importanți cititori moderni ai teatrului creat de cei mulți pentru cei mulți.

Victor Ion Popa s-a gîndit, mai ales, la artiștii teatrului de amatori atunci cînd a alcătuit „Micul îndreptar de teatru”, cînd a teoretizat arta spectacolului și relația text-regizor-actor, ca și atunci cînd a întreprins alcătuirea tratatului de scenografie, pe care, dacă nu prezentul, viitorul are obligația de a-l reda publicului interesat. O critică curentă a întreprins Victor Ion Popa, și scrisă și orală, vizitînd așezămintele de cultură și asistînd la spectacolele amatorilor, în special ale tîranilor. Dealtfel, el vedea aici izvorul viu al unui teatru firesc, de o autenticitate populară integrală, neafectată de improvizațiile modelor artistice. Articolele sale vizează, în primul rînd, felul în care actorii amatori sînt consecvenți față de ei înșiși, în ce măsură creează ei, și nu așa-ziii specialiști, a căror intervenție autoritară o considera un adevărat atentat împotriva legilor firești ale existenței teatrului de amatori.

Din numeroase observații și intervenții la obiect, marele om de teatru a fundamentat o teorie cu privire la rosturile și condițiile obiective ale activității teatrului de amatori. Numeroase articole, studii, note, însemnări, unele încă inedite, altele risipite în periodicele timpului, alcătuiesc — așa, fragmentat — un important material, din care putem, totuși, desprinde o preocupare organizată de îndrumare a teatrului de amatori, bazată pe constatări proprii, rezultate din urmărirea consecventă a spectacolelor acestora.

Victor Ion Popa a formulat un punct de vedere critic cu privire la repertoriul acestui teatru. La acea vreme, sărac și întimplător, repertoriul era departe de a satisface cerințele moralizatoare ale spectacolelor. Înscenarea puia la saturație a unor piese „de dramaturgie improvizată”, care coborau pînă la platitudine, neoferind nimic sufletului și inteligenței spectatorului, îl indigna și îl îngrijora, în același timp, pentru că vedea în această nivelare și uniformitate a repertoriului, la un prag inferior, o primejdie pentru misiunea culturală și educativă a teatrului. Din conținutul singurelor piese aflate în circulație — V. I. Popa citează, printre acestea, *Doi surzi* de Florian Cristescu și *Meșterul Papuc* de Lia Hirsu — se degajă un soi de sfătoșenie simplistă, închipuind publicul căruia i se adresează ca un public apt numai pentru divertisment facil. Avînd mereu în atenție teatrul de amatori de la sate, el formulează, apoi, într-un cielu de articole, criteriile principale ale repertoriului. „Omului de la sat — scrie el în *Teatrul pentru cei mulți* — trebuie să i se vorbească în limba lui, cu întimplările care îl interesează, prin gură de oameni pe care îi cunoaște, cu muzică și snoave care îi sînt în fire... ; mai limpede, teatrul de amatori — fie el la sat sau la oraș — trebuie să cuprindă maximum de actualitate...”¹ În articolul *Piese pentru diletanți*, se ocupă de piesele potrivite și de cele nepotrivite artiștilor amatori, granița dintre ele ținînd de dificultățile de interpretare a rolurilor. *Patima roșie* de Mihail Sorbul, jucat de amatori într-un sătuc de ciobani din ereierul Parîngului, i se pare un exemplu de nepotrivită alegere, pentru că personajele piesei cer o anumită experiență scenică, o îndrumare pricepută, pe care nu o pot avea actorii din acel loc. Dar „oamenii n-au mai găsit altceva și aveau nevoie să joace. Le-o porunca deopotrivă îndemnul inimii lor, ca și sfatul și cererea lumii care-i mai văzuse jucînd. Iar piesă potrivită nu mai găseau. Ce dovadă mai puternică vreți — continuă el — că teatrul este pe placul mulțimii? Dealtfel, de ce ar fi de mirare? Teatrul a fost creat pentru mulțime și e firesc să se întorcă la funcția lui normală”².

Dealtfel, într-o schiță din 1935, a cărei destinație nu este specificată, arată situația și perspectivele teatrului popular, care nu a dat roade, în primul rînd, din pricina repertoriului necorespunzător. Cu comedioane facile, cu drame conținînd o morală ieftină sau un patriotism fals, nu se putea realiza un teatru eficient.

În aceeași schiță-proiect, sînt stipulate obiectivele teatrului sătesc, și anume :

1. petrecerea plăcută și utilă a timpului liber ;
2. apropierea de luminile cărții și învățării ;
3. descătușarea din „eu” — îndemnul de a trudi și pentru mulțimea obștei ;
4. multiplicarea personalității — deci, înțelegerea altora ;
5. obirșia unei literaturi dramatice populare.³

De menționat, după cum se vede, că omul de teatru consideră edificarea teatrului popular drept o cale pentru crearea unei dramaturgii naționale. „Nevoia teatrului — scria el — este ca un vast depozit care nu-și așteaptă decît prilejul să izbucnească. Și, fără îndoială că izbucnirea acestuia nu va rămîne numai ca o înflorire a jocului actoricesc, ci va izvorî, de la sine însăși, opera populară de teatru, adevărata țintă spre care trebuie să năzuim”⁴.

Victor Ion Popa observase, în tehnica pregătirii spectacolelor de amatori, o seamă de nepotriviri asupra cărora avea să revină cu insistență în cîteva note și articole. Meticulos cu amănuntele, preocupîndu-se de detalii, ca și de ansamblu, elaborînd principii generale de orientare, ca și planuri pentru construirea unei scene mobile, necesară amatorilor, el preconiza întemeierea unei formații teatrale pe etape de cunoaștere și verificare. Nucleul ar urma să fie alcătuit din cei mai înzestrați actori potențiali ai colectivității respective și să se constituie pe baza afinităților de talent, și nu după criterii întimplătoare.

Atrăgînd atenția asupra unor eventuale confuzii în ceea ce privește specificul activității teatrale, V. I. Popa cerea evitarea rețetelor școlărești, condiționînd orice montare în spectacol a unei piese de strădania către o cît mai bună realizare artistică. Pentru aceasta se impunea, ca o cerință principală, autenticitatea interpreților. Personalitatea actorului se va afirma liberă, în afara oricăror falsificări și imitații. În acest sens, este de relevant concepția lui Victor Ion Popa cu privire la actorul amator, creator al unui teatru nou, proaspăt și vital, provenit din înclinația naturală către teatru a oamenilor. În mod accentuat, el s-a ocupat, din acest punct de vedere, de teatrul sătesc, născut spontan, dintr-o străveche înclinație pentru spectacol, transmisă din generație în genera-

tic. Aceste idei, cu valoare practică actuală, le-a ordonat în studiul *Spre un teatru satesc*, a cărui lectură integrală evidențiază o concepție fundamentală despre posibilitățile teatrului sătesc, în strânsă legătură cu dezvoltarea generală a artei teatrale. „S-a văzut — scrie Victor Ion Popa¹ — repezițiunea cu care românul capătă deprinderea convenționalismului teatral și deci în numai înțelegerea ca privitor, ci, mai mult, chiar nevoia să-și arate darurile de făptuire dramatică: joc și compunere. Asta vrea să spună că, pe lângă cele multe mijloace de exprimare: dans, cântec, stihuri sau înflorare — în lemn, în piatră, fier sau țesături — țărânul află, în teatru, unul mai mult. Inșușirea s-a făcut repede și a început să dea roade. Astăzi sînt sumedenie de colțuri ale țării unde se joacă teatru alcătuit de țărani și jucat tot de ei. Așadar, socot că ar fi de scos de aici câteva date prețioase pentru atitudinea dramatică românească — căci în simbul teatru, cit se arată astăzi în sate, eu nu pot vedea numai o înfățișare a teatrului țărănesc, ci însăși temelgia viitoarei noastre îndrumări pe acest tărîm”².

Pentru teatrul de amatori, Victor Ion Popa preconiza realizarea unui climat de creație în care să predomine exigența principiilor, dezvoltate în articolele citate aici ca și în altele. El asocia împlinirea unor spectacole

la nivelul așteptărilor, cu o critică constructivă, în care să predomine „lupta dirză împotriva vechiului și nepotrivitului teatru școlăresc, unde țineți cu mustăți de vacs spun cuvinte teribile...”.

Oricite aspecte depășite de mersul vremii ar cuprinde moștenirea teoretică și practică a lui Victor Ion Popa, ea se adresează și astăzi cu folos oamenilor de teatru, de la care se așteaptă o mai eficientă prezență și participare la realizarea unui teatru de amatori activ, în pas cu dezvoltarea societății și cu perspectivele ei.

¹ *Teatrul pentru cei mulți*, publicat în „România literară”, nr. 40, 19 noiembrie 1932. În manuscris, în colecția Sorin Popa; reprodus în *Scrieri despre teatru*, ediție îngrijită de V. Mindra și Sorin Popa, p. 148, Buc., Meridiane, 1968.

² *Piese pentru diletanți*, publicat în „Vremea”, an. XIII, nr. 628, 23 noiembrie 1941. În manuscris, în colecția Sorin Popa.

³ *Teatrul popular*, 1935, schiță în manuscris, în colecția Sorin Popa, p. 1—2.

⁴ *Teatrul sătesc*, 1937, în manuscris, în colecția Sorin Popa, p. 3.

⁵ *Spre un teatru sătesc*, 1937, în manuscris, în colecția Sorin Popa, p. 4—6.

Galați:

Colocviu despre arta comediei

Între 15 și 21 noiembrie s-a desfășurat, la Galați, prima ediție a Colocviului dedicat artei comediei. Manifestarea a cuprins o suită de spectacole, urmate de dezbateri cu publicul, și, în final, o serie de comunicări pe tema „Funcțiile social-educative ale comediei românești, probleme de creație și modalități de expresie”. Un colectiv alcătuit din oameni ai muncii și specialiști ai teatrului, apreciind realizările artistice ale participanților la spectacolele colocviului, a decernat următoarele distincții:

CEL MAI BUN SPECTACOL DE COMEDIE: Slugă la doi stăpîni de Carlo Goldoni (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț).

CEA MAI BUNĂ REGIE: Lucian Giurchescu, pentru spectacolul Plicul de Liviu Rebreanu (Teatrul de Comedie).

CEA MAI BUNĂ SCENOGRAFIE: Ion Popescu-Udrîște pentru decorul și costumele la Plicul de Liviu Rebreanu (Teatrul de Comedie).

CEA MAI BUNĂ INTERPRETARE A UNUI ROL MASCULIN: Horațiu Malăeș, pentru rolul Truffaldino din Slugă la doi stăpîni (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț).

CEA MAI BUNĂ INTERPRETARE A UNUI ROL FEMININ: Miică lăncu pentru rolul Chirița din Chirița în provincie de Vasile Alecsandri (Teatrul Dramatic din Galați).

CEL MAI BUN ROL EPISODIC: ex aequo Mihai Pălădescu, pentru rolul Odăiașul Ion

Taman din Plicul de Liviu Rebreanu (Teatrul de Comedie); Gheorghe V. Gheorghe, pentru rolul Chelnerul din Simbătă la Veritas de Mircea Radu Iacoban (Teatrul Dramatic din Galați).

MENȚIUNI:

Regizorului Iulian Vișa, pentru modalitatea originală de expresie a spectacolului Slugă la doi stăpîni (Teatrul Tineretului din Piatra Neamț).

Scenografului Mircea Ribinschi, pentru decorul spectacolului Chirița în provincie de Vasile Alecsandri (Teatrul Dramatic din Galați).

Actorului Geo Costiniu, pentru rolul triplu din Hotel Zodia gemenilor de Valentin Munteanu (Teatrul Giulești).

Teatrului „Maria Filotti” din Brăila, pentru cea mai bună opțiune repertorială în domeniul comediei românești contemporane: Mielul turbat de Aurel Baranga.